

## Lausunto luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi 2022-2029

219/03.00.00/2021

MH § 198

Väylävirasto pyytää lausuntoa luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi vuosille 2022-2029. Lausunnot pyydetään toimitamaan Lausuntopalvelun kautta viimeistään 15.9.2021. Investointiohjelman luonnos löytyy verkko-osoitteesta: <https://lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=77291218-f99d-4b50-840c-d1450d26e3e8>

Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12-suunnitelman, toimeenpanoa. Vuosien 2022-2029 investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista.

Ohjelmaluonnoksen mukaan liikenneverkon strateginen tilannekuva on yksi tärkeä lähtökohta investointiohjelmalle. Siinä kuvataan ne väyläverkon tarpeet, joihin investointiohjelman tulee vastata. Strateginen tilannekuva sisältää kuitenkin enemmän tarpeita kuin mihin investointiohjelman rahoitustasolla ja ajanjaksolla voidaan vastata. Siksi myös tilannekuvan mukaisia hankkeita joudutaan priorisoimaan tehokkuuden ja vaikuttavuuden perusteella. Investointiohjelmaa hyödynnetään mm. talousarvioesityksen valmistelussa. Investointiohjelma sisältää isoja kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita. Investointiohjelma sisältää myös EU:n tuella tai yhdessä kaupunkiseutujen tai elinkeinoelämän kanssa rahoitettavia hankkeita. Hankeyhtiöiden kautta rahoitettavat, jo päätetyt kehittämishankkeet sekä osa perusväylänpidon momentilta rahoitettavista toimenpiteistä eivät sisälly investointiohjelmaan.

Investointiohjelman talouskehityksen perustana on Liikenne 12 -suunnitelman taloudellinen kehys ja suunnitelmassa todetut rahoituksen kohdentamista koskevat linjaukset väylämuodoittain ja väylämuotojen sisällä. Investointiohjelman kaikkien väylämuotojen uusien kehittämishankkeiden talouskehys on noin 2 475 milj. euroa. Investointiohjelman talouskehys tarkistetaan ja päivitetään Liikenne 12-suunnitelman päivitysten yhteydessä. Investointiohjelmaa toteutetaan kulloisenkin käytettävissä olevan rahoitustason mukaisesti. EU-rahoitusta ei Liikenne 12-suunnitelman mukaisesti ole huomioitu inves-

tointiohjelman taloudellisessa kehyksessä. Investointiohjelma sisältää sekä isoja kehittämisinvestointeja että perusväylänpidon rahoituksella toteutettavia parantamishankkeita.

Investointiohjelman rataverkon kehittämisen talouskehys on 1 363 milj. euroa, joka sisältää jatkuvia hankkeita 300 milj. euroa vuodesta 2030 eteenpäin. Perusväylänpidon parantamisen rahoituksen talouskehys rataverkolla on 451 M€.

*Investointiohjelman luonnoksessa Kainuun alueelle ei ole osoitettu nimettyjä rataverkon kehittämishankkeita.* Investointiohjelmaan sisältyy rataverkolla raakapuun kuormauspaikkojen kehittäminen ja 250 kN akselipainoverkoston kehittäminen. Varaukset ovat tarkoitettu kustannuksiltaan merkittävimmille kohteille ja se tarkentuu kohdekohtaiseksi hankkeeksi tai hankkeiksi investointiohjelman päivitysten myötä.

Ohjelmaluonnoksen mukaan ohjelmakaudella rataverkon perusväylänpidon rahoitusta kohdennetaan kaupunkiseutujen kestävä liikku-  
misen edistämiseen, tasoristeysturvallisuuteen, merkittävien linja-  
osuuksien ja ratapihojen toimivuuden parantamiseen sekä raaka-  
puun kuormauspaikkojen parantamiseen. Ratojen perusväylänpidon  
parantamishankkeiksi on investointiohjelmaa laadittaessa nähty alle  
5 milj. euron suuriset hankkeet.

Liikenne 12 -suunnitelman toimeenpano edellyttää, että investointiohjelmassa konkretisoidaan maanteiden perusväylänpidon parantamisrahoituksen kohdentamista vuosille 2022-2029. Investointiohjelman maantieverkon kehittämisen talouskehys on 1 030 milj. euroa, joka sisältää jatkuvia hankkeita 150 milj. eurolla vuodesta 2030 eteenpäin. Perusväylänpidon parantamisen rahoituksen talouskehys maantieverkolla on 325 M€.

Investointiohjelman luonnoksessa Kainuun alueelle ei ole osoitettu nimettyjä maantieverkon kehittämishankkeita.

Ohjelmaluonnoksen mukaan perusväylänpidon parantamisrahoitusta maantieverkolla kohdistetaan pääosin pienehköihin palvelutasoa ja liikenneturvallisuutta parantaviin investointeihin. Tyypillisiä toimenpiteitä ovat erilaiset liittymä- ja kaistajärjestelyt, eritasoliittymien parantaminen, teiden ja siltojen parantaminen, raskaan liikenteen palvelualueet, satama- ja terminaaliyhteyksien kehittäminen, ympäristöhaittojen torjunta sekä liikenneturvallisuuden, kevyen liikenteen, liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen edistämiseen liittyvät toimet.

Ohjelmaluonnoksessa sitomaton maantieverkon perusväylänpidon parantamishankkeiden rahoitus on noin 249 milj. euroa, joka esitetään investointiohjelmassa seuraavalla tarkkuustasolla: noin 1/2 ra-

hoituksesta kohdistetaan nimettyihin parantamishankkeisiin (yksittäisten kohteiden kustannukset suuruusluokkaa 1-5 M€) ja noin 1/2 rahoituksesta kohdistetaan myöhemmin nimettäviin parantamishankkeisiin ja pienempiin nimeämättömiin mm. liikenneturvallisuutta, matkojen toimivuutta, kävelyä ja pyöräilyä sekä liityntäpysäköintiä edistäviiin kohteisiin.

Perussuunnitelma ja investointiohjelma päivitetään vuosittain ja rahoituksen kohdentamisessa huomioidaan toimintaympäristön merkitävät muutokset sekä muut akuutit tarpeet osana normaalia vuosittaista toiminnan suunnittelua. Kehyksessä on varauduttava myös pääosin muiden toimijoiden rahoittamiin kohteisiin, joiden toteuttaminen edellyttää myös perusväylänpidon rajoitusta.

Ohjelmaluonnoksen mukaan pienemmistä nimeämättömistä maantieverkon parantamiskohteista on tarkoituksenmukaista muodostaa toimenpidekoreja, joita käsitellään investointiohjelmassa kokonaisuutena. Kohteiden rahoitus jaetaan perusväylänpidon rahoituksen jakomallin (liikennesuorite) mukaisesti ELY-keskuksille, jotka ohjelmoivat alueelliset kohteet tarkemmin. Myös investointiohjelmassa nimeämättömien pienten kohteiden tulee edistää valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita. Parantamishankkeilla on mahdollisuus panostaa joustavasti elinkeinoelämän ja yhdyskuntien muutostarpeisiin useissa kohteissa eri puolella Suomea, jolloin saadaan vaikuttavuutta laajemmalle alueelle ja ajankohtaisiin tarpeisiin.

Ohjelmaluonnoksessa todetut perusväylänpidon parantamishankkeet Kainuun alueella ja valtatiellä 22 Vaalassa vuosina 2022-2029 ovat:

Vt 22 jkpp-järjestelyt Metelin liittymän kohdalla, Paltamo, 0,9 M€

Vt 22 parantaminen Vaalan pääliittymässä, Vaala, 1,5 M€

Mt 912 jkpp-järjestelyt Koulukadun liittymässä, Kuhmo, 0,8 M€

Lausunnoilla olevaan investointiohjelman luonnokseen sisältyvien hankkeiden lisäksi sen valmistelussa on tarkasteltu myös muita hankkeita. Suurin osa ohjelman ulkopuolelle jääneistä hankkeista on sellaisia, joilla ei ole suunnitteluvaiheen tai muun prosessisyyn (kaavoitus, lupa-asiat, ym.) vuoksi päätöksentekovalmiutta. Maantieverkolla on tunnistettu strategisen tilannekuvan mukaan 2-3 mrd. euron kehittämistarpeet seuraavan kymmenen vuoden aikajänteelle. Investointiohjelman kehittämisen rahoituksen taso vastaa vain osin tähän tarpeeseen, joten ohjelmaluonnoksen ulkopuolelle on jäänyt lukuisa joukko hyviä ja tarpeellisia hankkeita. Suunnitelmaluonnoksen liitteessä on esitetty luettelo myös pienemmistä eri puolille Suomea kohdistuvista hankkeista, jotka vastaavat ohjelmassa esitettyjä pieniä liikenneturvallisuuden ja palvelutason parantamisen kohteita.

Kainuun saavutettavuuteen, elinkeinoelämän kuljetuksiin ja liikenne-

turvallisuuteen vaikuttavia ko. asiakohdassa esitettyjä hankkeita ovat:

Muut tarkastellut ratahankkeet

Ylivieska-Iisalmi-Kontiomäki liikennepaikkojen kehittäminen

Muut tarkastellut maantiehankkeet

Vt 5 Leppävirta–Kuopio

Maanteiden liikenneturvallisuuden ja palvelutason parantaminen (pienet kehittämistoimenpiteet, noin 40 kpl)

Vt 5 Nerkoon ohitustie, Lapinlahti

Vt 22 Utajärvi-Paltamo

Kt 75 leventäminen ja parantaminen, Kuhmo

Yt 9005 välillä kt 76-Sotkamo Silver Oy:n kaivos, Sotkamo

Itäisen Suomen maakuntien liitot ovat valmistelleet investointiohjelmasta yhteisen lausunnon, joka on erillisliitteenä.

Erillisliite nro: 1

Lisätietoja asiasta antavat maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0917 ja suunnittelujohtaja Sanna Schroderus, puh. 044 7100 873 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi.

#### Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus hyväksyy erillisliitteenä olevan lausunnon Kainuun liiton lausunnoksi.

Tämän asian osalta pöytäkirja tarkastetaan kokouksessa.

#### Maakuntahallitus:

Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus esitteli asiaa.

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi lausunnon seuraavalla täydennyksellä: "Itäisen Suomen maakuntaliittojen yhteisen lausunnon ohella Kainuun maakuntahallitus pitää erittäin tärkeänä, että investointiohjelmassa huomioidaan Kainuun saavutettavuuden ja aluetalouden kannalta merkittävät liikenneinvestoinnit mm. valtatie 5 kehittämistarpeet koko laajuudessaan. Valmistelussa on tarpeen katsoa liikennejärjestelmää kokonaisuutena alueellisesti epätasapainoisen resurssien kohdentamisen sijasta. Valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa eikä etenkin investointiohjelmaa ole tarkasteltu aluekehityksen ja liikennejärjestelmän kokonaisuutena eikä niitä ole riittävästi arvioitu alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien näkökulmasta."

Tämän asian osalta pöytäkirja tarkastettiin kokouksessa.

---